

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024-2026

Kunnanhallitus 30.10.2023 § 254

Valmistelija: talousjohtaja Kari Auvinen

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvion sitovuustason mukaisesti on valtuusto hyväksyy toimielintasoiset toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi valtuusto hyväksyy konserniyhtiöille strategiset kehittämistavoitteet. Talousarviossa kuvatun kokonaistalouden ja toiminnan ohjaus jalkautuu eteenpäin toimielinten palvelusuunnitelmapäätöksillä.

Taloussuunnitelman valmistelu käynnistyi kunnanvaltuuston kesäkuussa 2023 hyväksymällä suunnitteluohjeella, johon perustuen kunnanhallitus antoi elokuussa lautakunnille talousarvion 2024 valmisteluohjeistuksen. Lisäksi talousarvioesityksiä valmistelevien lautakuntien puheenjohtajistolle järjestettiin erillinfo kokonaistaloudesta 23.8.2023. Lautakuntaesitysten valmistettua lautakuntien puheenjohtajat + kunnanhallitus ja valtuustoryhmien puheenjohtajat kokoontuivat lautakuntaesitysten ja kokonaistalouden tilannekatsauksen perusteella pidettyyn yhteenvetotilaisuuteen 20.9.2023.

Kunnanhallitus käsitteli taloussuunnitelmakauden 2024-2026 kokonaistaloutta ja lautakuntien talousarvioesityksiä 05.- 06.10.2023 pidetyssä seminaarissa. Kunnanhallituksen seminaarissa antamat linjaukset on otettu huomioon talousarvioesityksen jatkovalmistelussa. YT-ryhmä on käsitellyn kokonaistalouden tilannetta ja taloussuunnitelmaesityksen valmistelutilannetta viimeksi kokouksessaan 11.10.2023.

Kunnanvaltuusto hyväksyi vuoden 2024 veroprosentit kokouksessaan 25.10.2023. Valtuuston veroprosenttipäätöksestä aiheutuneet päivitykset taloussuunnitelmavuosien 2024-2026 tulos- ja rahoituslaskelmiin sekä talousarvion yleisperusteluteksteihin on tehty välittömästi kokouksen jälkeen. Täten kunnanhallitus voi käsitellä 30.10.2023 esityksensä 2024 talousarvioksi ja 2024-2026 taloussuunnitelmaksi valtuuston veroprosenttipäätösten mukaisena. Vuoden 2024 veroprosenttipäätöksen yhteydessä kunnanvaltuusto päätti myös käynnistää kokonaistalouden sopeutusohjelman valmistelun taloussuunnitelmakauden alijäämäisyyskehityksen katkaisemiseksi.

Talousarvioesityksen 2024 vuosikate on noin 7,4 milj. euroa (298 euroa/as.) ja tilivuosi on noin 3,3 milj. euroa alijäämäinen. Vuosien 2021–2023 ylijäämäisten tilivuosien jälkeen Lempäälän tuloslaskelma uhkaa painua koko suunnitelmakaudeksi 2024-2026 selvästi alijäämäiseksi. Tämä johdosta kokonaistalouden sopeutustarve on välttämätöntä.

Vuosien 2024-2026 investointiohjelma on erittäin laaja ja se rahoitetaan pääosin lisävelanotolla. Investointiohjelma on lisäksi aikataulusidonnaisista hankkeista johtuen etupainoinen, sillä huippuvuosi on 2024, jolloin nettoinvestoinnit ovat 27,4 milj. euroa. Vuonna 2025 nettoinvestoinnit ovat noin 21,8 milj. euroa ja vuonna 2026 16 milj. euroa. Kun samaan aikaan tapahtuu kunnan vero- ja valtionosuuspohjan heikkeneminen ja

vuosikatteen suuri alenema, on heikkenevä vaikutus investointien omarahoitusprosenttiin erittäin merkittävä riski kokonaistalouden kestävyydelle.

Kunnan velkamäärä tilinpäätöksessä 2022 oli 88,9 milj. euroa (3 618 euroa/asukas). Vuonna 2023 asukaskohtainen lainamäärä ei kasva merkittävästi, sillä sen arvioidaan olevan vajaat 3700 euroa/asukas. Sen sijaan vuosien 2024–2026 suunnitellun investointiohjelman rahoittaminen valtaosin lisälainanotolla nostaa peruskunnan lainamäärää merkittävästi. Lainamääräarvio/asukas on vuonna 2024 4391 euroa, vuonna 2025 4781 euroa ja vuoden 2026 lopussa 4942 euroa.

Taloussuunnitelma-asiakirja 2024-2026 jaetaan kunnanhallitukselle esityslistan liitteenä.

Kunnanvaltuusto käsittelee talousarviota ja taloussuunnitelmaa kokouksessaan 22.11.2023. Valtuutetuille järjestetään info/keskustelutilaisuus taloussuunnitelmaesityksestä 16.11.2023.

Toimivalta: Kuntalaki 110 §

Lisätietoja: kunnanjohtaja Heidi Rämö, puh. 040 133 7803

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää 1. esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy talousarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2026 liitteen mukaisena. 2. oikeuttaa talousjohtajan tekemään taloussuunnitelma-asiakirjaan vähäisiä teknisiä muutoksia.
Käsittely	Keskustelun aluksi puheenjohtaja totesi, että sivulla 70 koskien Lempäälän Vesi Oy:n talousarviotavoite korjataan muotoon: ”Laskuttamattoman veden ja jätevesimäärän vähentäminen”. Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti korjauksen. <u>Käsittely sivut 1-17</u> Keskustelun kuluessa kunnanhallitus totesi yksimielisesti, että sivulle 2 Lempäälän väestöennuste -tilastoon lisätään vuoden 2021 tiedot. Keskustelun aikana esittelijä poisti sivulta 6 lauseenosan: ”ja siihen liittyen myös tuloveroprosentin korottamista.” Keskustelun aikana esittelijä lisäsi sivulle 8 kohtaan perustettavat vakanssit seuraavan lisäyksen: ”Aluekoordinaattorin määräaikainen toimi (Elinvoimapalvelut/Asuntomessut) 1.1.2024 - 31.12.2026.” <u>Käsittely sivut 18-27</u> Keskustelun aikana esittelijä muutti sivulta 20 kappaleen 3 viimeisen lauseen seuraavaksi: ”Käynnistämme Vaihmalan alueen matkailuvision toteuttamisen asemakaavahankkeen kautta ja jatkamme ranta-alueen kehittämistä.” Keskustelun aikana kunnanhallitus päätti lisätä sivulle 20 kappaleen 5 jatkoksi seuraavat lauseet: ”Jatkamme yhteistyötä koulutustoimijoiden kanssa. Kehitämme TE-uudistuksen rinnalle mittariston, jolla voimme seurata TE-palvelujen vaikuttavuutta Lempäälän kunnassa.”

Keskustelun aikana esittelijä lisäsi sivulle 23 taulukon otsikkoon sanan "suunniteltu".

Keskustelun aikana kunnanhallitus muutti sivun 25 taulukkoa seuraavasti: Taulukon teema Henkilöstö: Talousarviotavoitteet: 1. Huolehdimme henkilöstömme työhyvinvoinnista, työssä jaksamisesta ja työkyvystä, 2. Paras työpaikka -kärkihankkeen työskentelyä tehdään sekä operatiivisen johtamisjärjestelmän että poliittisen johtamisjärjestelmän parissa. 3. Henkilöstöetuudet on paketoitu uudelleen ja uusi järjestelmä on otettu käyttöön. Mittari: 1. Fiilismittari keskiarvo 3,5. 2. Vakituisten henkilöstön työkyvyttömyyspoissaolojen vähentyminen vuodesta 2023. 3. Johtamisjärjestelmä on kuvattu ja on käytössä. 4. Henkilöstölle on yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia henkilöstöetuuksiin.

Keskustelun aikana esittelijä muutti sivulta 26 kappaleesta 5 ensimmäisen lauseen seuraavaan muotoon: "Syksyllä vuonna 2023 tehdyn työhyvinvointikyselyn tulokset käsitellään organisaatiossa kevään aikana."

Käsittely sivut 28-41

Keskustelun aikana kunnanhallitus totesi yksimielisesti, että lyhenteet "TUVA" ja "TVA" tulee avata kirjoitettuun muotoon sivuilla 31 ja 38.

Keskustelun aikana kunnanhallitus totesi yksimielisesti, että sivulta 38 kappaleen 2 ensimmäiseen lauseen sana "korotetaan" muutetaan muotoon "korotettiin".

Käsittely sivut 42-51

Keskustelun kuluessa kunnanhallitus lisäsi yksimielisesti, että sivulle 45 palvelusuunnitelman kappaleeseen 2 seuraavan lauseen: "Seurayhteistyön välineitä kehitetään."

Käsittelyssä sivuille 52-77 ei tullut muutoksia, lisäyksiä tai poistoja.

Päätös

Kunnanhallitus päätti

1. esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy talousarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2026 liitteen mukaisena.
2. oikeutti talousjohtajan tekemään taloussuunnitelma-asiakirjaan vähäisiä teknisiä muutoksia.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Johanna Kuisla saapui kokoukseen tämän pykälän käsittelyn aikana klo 15.07.

Merkittiin pöytäkirjaan, että valtuuston puheenjohtaja Jocka Träskbäck oli poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon aikana klo 15.58-16.57.

Merkittiin pöytäkirjaan, että talousjohtaja Kari Auvinen poistui kokouksesta tämän pykälän päätöksenteon jälkeen klo 16.57.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kokouksessa pidettiin tauko tämän pykälän päätöksenteon jälkeen klo 16.57-17.06. Tauon päätyttyä puheenjohtaja totesi läsnäolijat kuten etusivulta ilmenee ja totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätösehdotus

Kunnanvaltuusto hyväksyy talousarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2026 liitteen mukaisena.

Käsittely

Keskustelun aluksi puheenjohtaja totesi ryhmien välisissä neuvotteluissa yksimielisesti hyväksytyt muutokset seuraavasti:

1. sivulle 26: Toiseksi viimeinen kappale, viimeinen lause muotoon: "Tulokset ja toimenpiteet esitellään myös kunnanvaltuustolle (info), kunnanhallitukselle ja lautakunnille."
2. sivulle 36: Varhaiskasvatuspalvelut: Mittari muutetaan muotoon: "Huoltajien kanssa käytävät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut toteutuvat 100-prosenttisesti."
3. sivulle 40: Ruokapalvelut: Taulukkoon lisäys seuraavasti: "Teema: Kouluruokailuun osallistuvien yläkoululaisten lukumäärä, Talousarviotavoite: Lisätään kannustimia osallistua yhteiseen kouluruokailuun. Mittari: 8. ja 9. luokkalaisten osallistumisprosentti kouluruokailuun (tavoitteena kasvaa 10 %-yks)"
4. sivulle 41: Ruokapalvelut: Palvelusuunnitelma: toisen kappaleen loppuun lisätään: "Lempäälässä 8.-9.-luokkalaista 40 % ei syö koululounasta päivittäin. Koko Pirkanmaan vastaava luku on 35 %. Lisätään kannustimia osallistua kouluruokailuun yhteistyössä ruokapalvelun, opetushenkilöstön ja oppilaiden kanssa."
5. Sivu 60: Poistetaan teksti: "Vuodelle 2024 suunniteltu pysäköintiohjelman teko siirtyy tuleville vuosille." ja tilalle seuraavat lauseet: "Pysäköintiohjelman teko aloitetaan vuoden 2024 aikana. Toteutus tehdään kunnan, Lempon Parkkikiinteistöt Oy:n ja Lempon Parkki Oy:n kanssa yhteistyössä."
6. Sivulle 62: Palvelusuunnitelma: Lisätään lause: "Maapoliittistaa ohjelmaa tarkastetaan vuoden 2024 aikana."

Kunnanvaltuuston hyväksyi yksimielisesti edellä esitetyt muutokset.

Lisäksi kunnanvaltuusto hyväksyi yksimielisesti lisäyksen sivulle 8 kohtaan Tilivelvollisuus, kappaleeseen kaksi. Toimieliennustukseen lisätään elinvoimajaosto.

Äänestykset

Äänestys 1.

Keskustelun kuluessa Satu Kosola esitti, että sivulle 6, kappaleeseen kolme, sopeutusohjelman vaihtoehtoharkintalistaukseen lisätään loppuun "sekä veroprosenttien tarkastelu."

Keskustelun kuluessa Vilma Virolainen ja Virva-Mari Rask kannattivat Satu Kosolan muutosehdotusta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty yksi muutosehdotus, jota on kannatettu, joten asiassa tulee äänestää. Puheenjohtaja ehdotti äänestystavaksi nimenhuutoäänestystä siten, että ne, jotka kannattavat pohjaehdotusta äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattavat Satu Kosolan muutosehdotusta äänestävät EI. Kunnanvaltuusto hyväksyi ehdotukset yksimielisesti.

Suoritettua nimenhuutoäänestyksessä annettiin 30 JAA-ääntä (Aspila Riina, Haapasalmi Anita, Havukainen Heikki, Huhtala Pasi, Hämäläinen Totti, Kairimo Hanna, Kalliomäki Johanna, Kiiveri Antti, Kuisla Johanna, Lindholm Henri, Nurmela Piia, Paananen Ismo, Palokangas Juho,

Papinsaari Vesa, Petäkoski-Hult Tuula, Päivänen Maria, Rajamäki Minna, Ruottunen Esko, Saikkonen Jani, Tolonen Kari, Träskbäck Jocka, Viitanen Mikko, Virtanen Kari, Laitinen Isto, Seppälä Jani, Tiensuu Hannu, Pohjoismäki Juho, Suojanen Jukka, Huhdanpää Markku ja Ranua Marko) ja 13 EI-ääntä (Haapajoki Henri, Huhtala Anita, Hämäläinen Ville, Hämäläinen-Ylikahri Maikki, Kosola Satu, Kuisma Tapio, Lipsanen Tuomo, Liuha Tuukka, Wesslin Tiina, Virolainen Vilma, Österberg Pauliina, Rask Virva-Mari ja Niemi Marianne).

Puheenjohtaja totesi, että äänin 30 – 13 pohjaehdotus on voittanut äänestyksen ja se tulee näin kunnanvaltuuston päätökseksi.

Äänestys 2.

Keskustelun kuluessa Pauliina Österberg esitti, että sivulle 38, ensimmäisen kappaleen loppuun lisätään seuraava lause: ”Vuosille 2024-2025 pilotoinnin kriteerejä muutetaan niin, että perheen yli 3-vuotiaat lapset voivat halutessaan osallistua kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen.”

Keskustelun kuluessa Antti Kiiveri, Vilma Virolainen ja Tuukka Liuha kannattivat Pauliina Österbergin muutosehdotusta.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty yksi muutosehdotus, jota on kannatettu, joten asiassa tulee äänestää. Puheenjohtaja ehdotti äänestystavaksi nimenhuutoäänestystä siten, että ne, jotka kannattavat pohjaehdotusta äänestävät JAA, ja ne, jotka kannattavat Pauliina Österbergin muutosehdotusta äänestävät EI. Kunnanvaltuusto hyväksyi ehdotukset yksimielisesti.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 32 JAA-ääntä (Aspila Riina, Haapajoki Henri, Haapasalmi Anita, Havukainen Heikki, Huhtala Anita, Huhtala Pasi, Hämäläinen Totti, Hämäläinen Ville, Kairimo Hanna, Kalliomäki Johanna, Kuisla Johanna, Lindholm Henri, Nurmela Piia, Paananen Ismo, Palokangas Juho, Papinsaari Vesa, Petäkoski-Hult Tuula, Päivänen Maria, Rajamäki Minna, Ruottunen Esko, Saikkonen Jani, Tolonen Kari, Träskbäck Jocka, Viitanen Mikko, Virtanen Kari, Laitinen Isto, Seppälä Jani, Tiensuu Hannu, Pohjoismäki Juho, Suojanen Jukka, Huhdanpää Markku ja Ranua Marko), 8 EI-ääntä (Hämäläinen-Ylikahri Maikki, Kiiveri Antti, Kuisma Tapio, Lipsanen Tuomo, Liuha Tuukka, Virolainen Vilma, Österberg Pauliina ja Niemi Marianne) ja 3 TYHJÄ-ääntä (Kosola Satu, Wesslin Tiina ja Rask Virva-Mari)

Puheenjohtaja totesi, että äänin 32 – 8, 3 tyhjää, pohjaehdotus on voittanut äänestyksen ja se tulee näin kunnanvaltuuston päätökseksi.

Päätös

Kunnanvaltuusto hyväksyi talousarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2026 liitteen mukaisena.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kaavoituspäällikkö Teija Mäkelä poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 18.36.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Antti Kiiveri oli poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 19.00-19.02.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Tapio Kuisma oli poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 19.18.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Tiina Wesslin oli poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 20.11-20.15.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Anita Huhtala poistui kokouksesta tauon aikana klo 20.40.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kokouksessa pidettiin tauko tämän pykälän käsittelyn aikana klo 20.34-20.46. Tauon päätyttyä puheenjohtaja totesi läsnäolijat kuten etusivulta ilmenee ja totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Tiedoksi

kunnanjohtoryhmä, KH, lautakunnat